

דף כט.

עין משפט ב.

יו"ד סימן קנו סעיף א ב

א. אין מסתפרין מעכו"ם אלא במקום שמצויין בני אדם^א, או אם אותו עכו"ם חושב שאותו ישראל אדם חשוב הוא.

הגה: ויש מחמירים שלא להתספר מעכו"ם בתער אפי' במקום רבים, אם לא שיראה במראה. ונהגו להקל כסברא ראשונה^ה.

ב. אסור לאיש להסתכל במראה משום לא ילבש גבר^ט, אא"כ משום רפואה כגון שחושש מעיניו או רואה במראה כדי להראות אדם חשוב או שמספר עצמו או שמסתפר מן העכו"ם בינו לבינו שמותר, ואם רואה במראה כדי ליראות אדם חשוב מותר.

הגה: וי"א מה שאסור לראות במראה היינו דוקא במקום שאין דרך לראות במראה רק נשים ויש בזה משום לא ילבש גבר, אבל במקום שדרך האנשים לראות ג"כ במראה מותר^י.

הגה: אפי' במקום שנהגו להחמיר אם עושה לרפואה או להסיר כתמים מפניו, או נוצות שנדבקו לו בראשו מותר. וכן נוהגין.

עין משפט ג.ד.

יו"ד סימן קנו סעיף ג

ג. ישראל המספר את העכו"ם כיון שהגיע סמוך לבלוריתו ג' אצבעות מכל רוח של הבלורית, שומט את ידו^כ.

ז. ממשנה שם בע"ז דף כ"ז וכחכמים, ומברייטא וכדמפרש בגמ' שם בדף כ"ט.
ח. במקום שבני אדם מצויין שם אפי' בלי מראה, וכ"ש כשנותן לו שכר דחייש להפסד שכרו. ש"ך ס"ק ב'. וכ"כ בבית לחם יהודה.

ט. תוס' שם מירושלמי, וכ"כ הרא"ש והא דתנן בשבת קמ"ט דאין רואין במראה בשבת, ומפרש שם במראה של מתכת, משמע דבחול מותר צ"ל דשם באשה מיירי, וכתבו התוס' נראה דהטעם משום לא ילבש גבר וכו', ומתרגם לא יתקן גבר בתיקוני איתתא. וכבר כתבו הפוסקים דיש להתיר כיום להסתכל במראה כיון שרגילות גם האנשים לראות בה.

י. כ"כ הר"ן בפ"ב דע"ז.

כ. מברייטא בע"ז דף כ"ט.

קרחת שעושים כהני ע"ז אסור לישראל לעשות להם.

דף כט:

עין משפט א.

יו"ד סימן קכג סעיף א

א. סתם יין של העמים עובדי כוכבים אסור בהנאה ל, וה"ה למגעם ביין שלנו.

הגה: והטעם משום גזירת יין שנתנסך לאלילים, ובזמן הזה שאינו שכיח שהאומות מנסכים לע"ז י"א דמגעם אינו אוסר מ בהנאה רק בשתייה. וכן סתם יין שלהם אינו אסור בהנאה, וע"כ מותר לגבות בחובו מן העכו"ם סתם יינם דהוי כמציל מידם.

הגה: ה"ה בשאר הפסד כמו אם כבר קנה או מכר אבל לכתחילה אסור לקנותו ולמכרו כדי להשתכר בו. ויש מקילים גם בזה וטוב להחמיר ס.

עין משפט ב.

יו"ד סימן קכג סעיף ו

ו. חומץ שמבעבע ע כשמשליכין אותו על הארץ אינו נאסר במגע עכו"ם.

- ל. ממשנה ע"ז כ"ט וכפי' התוס' דהמשנה בסתם יינם שגזרו עליו משום חתנות, שם בגמ' ל"ו, ואסרוהו בהנאה שעשאוהו רבנן כ"יין נסך גמור משום דדמי ליה. וכן כתב הט"ז בס"ק א' דמשום בנותיהם אסרוהו בשתיה ומשום גזירת יין נסך אסרוהו אף בהנאה.
- מ. ובזה"ז כתב הב"ח דאפי' העכו"ם שופכים יין כדרך ניסוך כיון שהיום העכו"ם שבח לאל אינם עובדי כוכבים אינו אלא מנהג אבותיהם בידיהם ואינו קרוי ניסוך. ש"ך ס"ק ב'. והוסיף הש"ך בס"ק ג' הטעם דאינו אוסר במגעו היום דהוי כתינוק שאינו מזכיר שם אלילים ואינו אוסר היין במגעו אלא בשתיה. ובבן איש חי פ' בלק סעיף ד' כתב דבני הספרדים אין להם אלא דברי מר"ן וע"ש.
- ובביאורי הגר"א אות ד' כתב מת"ה שכבר נהגו איסור בכל הארצות האלו אפי' בהנאה ולכן השמיטו בשו"ע, והר"ן כתב שסתם יינם אפי' בזה"ז אסור, מע"ז ס"ד ע"ב, דיינו כשמנו ומשמע דוקא גר תושב, ועיין בסי' קכ"ד סעיף ו'.
- נ. טור בשם רשב"ם והרא"ש והמרדכי.
- ס. כיון דהרבה גאונים אוסרין דיו להתיר במקום הדחק. ביאורי הגר"א אות ה'.
- ע. מרשב"א ורבינו ירוחם והמרדכי. והיינו כשמרתיח אבל כל שאינו מרתיח שאינו מבעבע אין אנו בקיאים אם הוא חומץ או לאו וע"כ מחמירין. ש"ך ס"ק י"ג.

עין משפט ג.

יו"ד סימן קכג סעיף יג

יג. יב. כלי חרס שבלעו יין של עכו"ם עד כששורין אותן במים פולטין יינם אסורים בהנאה פ.

עין משפט ד.

יו"ד סימן קלט סעיף א

א. דבר שהוא אליל אסור בהנאה ז היא ותשמישיה ונויה ותקרובתה בין אם היא של עכו"ם בין של ישראל אלא דבשל עכו"ם אסורה מיד ק ושל ישראל אינה אסורה עד שתיעבד ר.

א. ב. תשמישיה ונויה בין של עכו"ם בין של ישראל אינם אסורים ש עד שישתמשו בהם.

ותקרובתה משהביאזה לפני הע"ז ועשה ממנו תקרובת נאסר.

הגה: ישראל שזקף לבנה כדי לעובדה והעכו"ם השתחוה לה נאסרה אותה לבנה ת.

פ. ממשנה ע"ז כ"ט וכדמפרש בגמ' ל"ב ושם אפי' לסמוך אותה לכרעי המטה אסור, ולפ"ז כ"ש דאסור לשים בהם אפי' פירות יבשים, ולא דומה לעיל בסי' צ"ד סעיף ג' ששם מותר לשים דבר צונן בכלים שנאסרו מבשר וחלב, וכדמפרש בתוס' שם. ש"ך ס"ק כ"ה.

צ. ממשנה ע"ז דף מ' ובגמ' מ"ט ודף נ"א. וכתב בתורה לשמה סי' קמ"ג דשופר ע"ז אסור להתלמד בו דהיא הנאה וכן אין לתקוע בו תקיעת מצוה אפי' בחינם דמחזיקים לו טובה ע"ז.

ק. במשנה דף נ"א ובגמ' נ"ב יליף לה מפסוקים.

ר. ואפי' ישראל מומר נקרא ישראל ודינו עד שיעבד דאע"פ שחטא ישראל הוא וכן לענין ביטול שאינו יכול לבטל אליל של מומר כמו של ישראל, כ"כ הט"ז בס"ק א' ודלא כהדרישה, אבל בנה"כ כתב דמלשון הרמב"ם בפ"ב מהלכות ע"ז משמע כהדרישה.

ש. פשוט שם בגמ' בדף נ"ב ע"א בעי ר"ה.

ת. כע"ז של ישראל שאין לה ביטול, כ"כ הגהות אשרי, ורמב"ם בפ"ח מע"ז הלכה ג' מגמ' דף מ"ג ע"א ובדף נ"ג, אבל אם זקף העכו"ם לבנה אחרת משל ישראל והשתחוה לה אינה נאסרת דשמה לא ניחא ליה אלא בזו שזקף, כ"כ הג"א בפ' ר' ישמעאל. ש"ך ס"ק א'.

עין משפט ה.

י"ד סימן קמח פ"ה י"א

יא. עכו"ם ההולכים לחגם למרחוק אסור לשאת ולתת איתם בהליכה * אבל בחזרתם מותר.

עין משפט ו.

י"ד סימן קלז פ"ה א

א. כל הכלים האסורים מחמת יין של עכו"ם ששם בהם ישראל יין קודם שהכשירן אסור היין בשתייה * ומותר בהנאה, אפי' שהכלי היה יבש כל זמן שלא עבר עליו י"ב חודש.

א. ב. מ"מ אם הוא כלי שאין מכניסו לקיום לא נאסר היין אלא א"כ עמד בו יין הישראל כ"ד שעות.

הגה: ואם הוא כלי שמכניסו לקיום נאסר היין מיד.

א. ג. אם היה ביין של ישראל מעורב קיתון של מים אם יש במים ששה * פעמים כנגד קליפת הקנקן מותר אפי' בשתייה.

הגה: ועיין בסי' קל"ד בסעיף ב' ברמ"א דאפי' אין בו מים בטלה קליפת הכלי בששים של יין ההיתר. ואין חילוק בין כלים האסורים משום יין נסך

א. אבל בחזרה מאי דהוה הוה אבל אם היה ישראל שהלך לעבוד ע"ז איתם במחיצתם אסור לשאת עמו בחזרה כיון דאביק ביה גרע אבל בהליכתו מותר דאפשר שהוא יחזור בו אא"כ הוא מומר. ט"ז ס"ק ח'.

ב. ממשנה בע"ז דף כ"ט וכחכמים ומשמע גם כלים שאין מכניסין אותם לקיום שנכשרים בהדחה אם לא הדיחן ונתן בהם היין נאסר בשתייה כל ששהה בהם היין מעת לעת. כ"כ הש"ך בס"ק א', אבל רי"ו מתיר אם נתייבש הכלי ואח"כ נשתמש בו הישראל. והט"ז כתב דלדין דס"ל דסתם יינם בטל בששים אין כאן איסור בדיעבד ובמידי דרבנן המיקל לא הפסיד.

ומה שנאסר בשתייה דוקא באין ששים, אבל מדברי מר"ן השו"ע משמע דמדינא אסור אפי' באיכא ששים. ש"ך ס"ק ג'.

ג. ומה שיוצא דרך הברזא מותר דכל מה שיוצא ג"כ מעורב בו המים ואפשר שמה שיוצא דרך הברזא אסור דהוי כמבטל איסור לכתחילה, אבל הב"ח כתב דאין זה מבטל איסור לכתחילה כיון שאין כוונתו אלא להוציא היין ולא כדי לבטל האיסור שבנקב. ש"ך ס"ק ו'. והט"ז חולק על הב"ח דאפשר לו לעשות כאן נקב חדש.

כמ"כ מותר לכתחילה ליתן מים ביין כדי שאם יתערב אח"כ שום איסור יתבטל במים ולא הוי מבטל איסור לכתחילה. כ"כ הב"י. ט"ז ס"ק ד'.

בין שהם בני יומן או לא ^ד.

עין משפט ז. יו"ד סימן קכג פעיף יד

ה. יג. החרצנים והזגים ושמרי יין של עכו"ם תוך י"ב חודש אסורים בהנאה ולאחר י"ב חודש מותרים אפי' באכילה ^ה, והוא כשתמדן ^ו במים בתחילה אבל אם לא תמדן אסורים לעולם אפי' יבש אותם בתנור. ^{הגה:} ודוקא בחרצנים שהיו על היין נסך אבל אם הוציא החרצנים מלמטה מהגת עוד קודם שהמשיך היין ^ז כמו שיתבאר אינם אסורים.

עין משפט ז.ט. יו"ד סימן קטו פעיף ב

ב. גבינות הנכרים אסורים ^ח לא משום שמערכים בהם חלב טמא דאין זה מעמיד אלא משום שמעמידים אותם בעור קיבת שחיטתם שהיא נבלה, ואפי' העמידוה בעשבים ^ט אסורה.

^{הגה:} וכן המנהג ואין לפרוץ גדר אם לא במקום שנהגו בהם היתר מקדמונים. ואם הישראל רואה עשיית הגבינות והחליבה מותר ^י וכן המנהג.

^{הגה:} ראה עשיית הגבינות ולא ראה את החליבה יש להתיר הגבינות בדיעבד ^כ

ד. ואפי' אינן בני יומן אוסרין דלא שייך נתינת טעם לפגם אלא בתבשיל ולא ביין דאדרכא כל שמתיישנים הרבה נותנים טעם לשבח. ש"ך ס"ק י' מהפוסקים.

ה. במשנה שם, וכחכמים, ובגמ' ל"ד שם.

ו. זו דעת ר"ת והרשב"א ודלא כרבינו אפרים, ועיין בט"ז ס"ק ח'.

ז. דלא נקרא יין ליאסר אלא כשהתחיל להמשך בשולי הגיגית. ש"ך ס"ק כ"ז.

ח. ממשנה ע"ז דף כ"ט וכחכמים, וכמו שמפרש שמואל שם הטעם בדף ל"ה. ומשום איסור בשר בחלב ששמים קיבה בחלב מעת לעת אין איסור דאורייתא דצונן הוא. ט"ז ס"ק ט'.

ט. משום שכבר גזרו בהם גם בהעמידו אותם בדבר מותר גזירה משום דבר האסור. כ"כ הרמב"ם בפ"ג ממ"א הלכה י"ד. ש"ך ס"ק י"ט.

והאוכל חלב שחלבו גוי או אוכל גבינות שלהם מכין אותו מכת מרדות, הרמב"ם שם הלכה ט"ו. והיינו בעשה במזיד אבל בשוגג יתענה יום אחד ואם היה במזיד יתענה ג' ימים. כף החיים אות ל"א.

י. ודלא כהש"ך בס"ק כ' דמצריך גם מעשה של ישראל. כף החיים אות ל"ב.

כ. עיין בכף החיים אות ל"ה מה שהאריך להתיר הגבינות שלא ראו החליבה ורק בעשיית הגבינה הישראל שם הקיבה לתוך החלב והעלה להתיר, הגם שיש חשש שהגוי לפני

כי אין לחוש שמא עירב בו דבר טמא מאחר שעשה גבינות מהחלב כי דבר טמא אינו מעמיד ובודאי העכו"ם לא עירב בו דבר טמא מאחר שדעתו היה לעשות גבינות. ומ"מ אסור לאכול החלב ל' כמות שהוא.

עין משפט י. יו"ד סימן קלט פ"א
עין לעיל עין משפט ד

עין משפט ל. יו"ד סימן שמט פ"א

א. המת בין עכו"ם בין ישראל תכריכיו אסורים בהנאה מ', ודוקא שהזמינם לצורכו ונתנם עליו, אבל בהזמנה בלבד לא נאסרו דהזמנה לאו מילתא היא.²

וה"ה אם נתנם עליו ולא הזמינם לכך מתחילה עדיין לא נאסרו.

עין משפט מ.ג. יו"ד סימן קיח פ"א

א. יין ס או בשר ע או חתיכת דג פ שאין בו סימן טהרה שהפקיד

שיביא החלב לישראל לגבנו נותן לזמן קצר עור קיבת נבלה ומוציא אותו מהחלב כדי שהגבינה תצמת ביותר וע"ש.

והיום מגבנים ע"י סמים ויש סמים מותרים ויש אסורים וא"כ גם בגבינות ישראל יש להזהר ולבדוק שנעשו בסמים המותרים. שם באות ל"ו.

גבינות הקראים אם העמידו בקיבה ולא בעורה מותר לאכלה אבל אם העמידו בעור שחיתתן אסורה דאין מקפידין להעמיד בעור קיבה דאין להם איסור בשר בחלב אלא כפשוטו דקרא "לא תבשל גדי בחלב אמו" ותו לא. כ"כ הרדב"ז בסי' תקנ"ב.

ל. כיון שלא ראה החליבה, ואפי' ידענו שדעת העכו"ם לעשות גבינות. ש"ך ס"ק כ"ו.

מ. מסנהדרין מ"ז ע"ב דף מ"ח ע"א. וילפינן מדכתיב "ותקבר שם מרים" וילפינן "שם" "שם" מעגלה ערופה דאסורה בהנאה, גם המת אסור בהנאה. ש"ך ס"ק א'.

נ. עיין באו"ח בסוף סי' מ"ב.

ס. מימרא דרב בע"ז דף ל"ט. והטעם כתב הטור בשם הרשב"א מפני שהוא איסור תורה, וכן נראה מהרמב"ם בפ"ג ממ"א, ובגמ' איתא גם תכלת והשמיטו השו"ע כיון שאין לנו תכלת בזה"ז כמו שאומר המדרש תנחומא בפ' שלח. ועיין בכף החיים אות א' במחלוקת היום אם יש לנו תכלת.

ע. אפי' רוב טבחים ישראל בעינן ב' חותמות כיון שפסק מר"ן בסי' ס"ג דבשר שנתעלם מן העין אסור. ש"ך ס"ק א'.

פ. דוקא חתיכת דג דאם הדג שלם או חצי דג היה ניכר בסנפיר וקשקשת. ש"ך ס"ק ב'.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

הישראל^ז או שלח ביד נכרי^ק צריך שני חותמות^ר. אבל יין מבושל^ש ושכר^ת או יין שעירבו בו דברים אחרים כמו דבש^א, וכן חומץ^ב, וחלב^ג, ופת וגבינה^ד וכל שאיסורו מדברי סופרים שהפקידו ביד נכרי מותר בחותם אחד.

ז. וגם לכתחילה מותר להפקיד ביד עכו"ם או לשלוח בידו דברים האסורים מן התורה אם יעשה חותם בתוך חותם ובדברים שאיסורם מדרבנן יעשה חותם אחד, וכמ"ש מר"ן המחבר בסי' ק"ל. ש"ך ס"ק ג'. ודלא כמי שכתב דכל זה רק בדיעבד אם שלח או הפקיד. **ק.** דוקא עכו"ם שעובד ע"ז אבל ישמעאלים שאינם עובדים ע"ז מותר לשלוח בידם או להפקיד אצלם יין ובשר אפי' בחותם אחד בלבד. ואע"ג דסתם יינם אינו אלא מדרבנן החמירו בו חכמים כשל תורה משום דחביב ניסוך עליהם וטורחים ומזייפים אם זה חותם אחד. וא"כ לפ"ז ישמעאלי שלא שייך לומר בו דחביב עליו הניסוך די בחותם אחד, ואף שיש לומר שאולי לקחו ממנו גוי אחד שעע"ז וניסך, חזינן שלענין לאוסרו בהנאה לא חששו לזה כמ"ש בסי' קכ"ד ס"ו, וא"כ ה"ה לנדון דידן דדי בישמעאלי בחותם אחד לא חיישינן להכי, כף החיים אות ה'. ממרן הראשון לציון שליט"א. וגדולה מזו מצאנו לט"ז בס"ק ד', שכתב שהיום בזה"ז אין להם חיבת ניסוך ודי ליין בחותם אחד.

ואע"ג דבזה"ז גוים לאו עובדי ע"ז הם, מ"מ כיון שיש בהם מנסכין בעינן חותם בתוך חותם. כ"כ הרשב"א והביאו הב"י בסי' קכ"ח וסיים דאפי' בדיעבד אסור ע"ש, מ"מ בישמעאלי נראה דאין לחוש כ"כ.

ר. וה"ה ביד ישראל חשוד צריך ב' חותמות, וכמ"ש בסעיף ח' ונקט עכו"ם משום יין דבישראל חשוד די בחותם אחד דאין לו חיבת ניסוך. ש"ך ס"ק ד'.

ש. ובסי' קכ"ג הביא הב"י דעת הרשב"א שכל שהרתיחו נעשה מבושל, וכן קבלת הגאונים, וי"א דאין קרוי מבושל אלא עד שיתמעט מידתו ע"י בישולו, וכתב הב"י דא"א לרתיחה בלא מיעוט וע"כ קבלת הגאונים תכריע דדי ברתיחה, וי"א דבעינן בישול עד שישתנה טעמו וכך יש לפסוק דכל זמן שלא נשתנה טעמו צריך ב' חותמות, ודיעבד די בחותם אחד ברתח רתיחה אחת. כף החיים אות ז'.

ת. אף דשכר גוי מותר י"ל דמיירי שרוצה לשתות אותו בבית הגוי, וכמ"ש בסי' ק"ד דאסור בכה"ג, או שמיירי כאן בשכר שנעשה מיין שרוף של צמוקים, או י"ל דאסרו גם שכר רגיל בלי חותם שמא יחליפנו לו בשכר העשוי מיין שרוף אלא א"כ השכר של יין שרוף הוא ביוקר דאין חשש שיחליפנו ביותר יקר. כף החיים אות ח'.

א. ומיירי שעירב בו הרבה דבש עד שנשתנה טעם היין מחמתו ואז אין בו משום יין נסך. ש"ך ס"ק ו'. וי"א דצריך שהגוי ידע מזה שהוא מבושל או מעורב בו דבש וכדומה אבל בלי זה צריך תמיד ב' חותמות מ"מ בדיעבד די בחותם אחד גם בלי שיודע הגוי מכך. כף החיים אות י'.

ב. היינו חומץ של יין ואינו ראוי לניסוך ודי בחותם אחד. ש"ך ס"ק ז'.

ג. אף דחלב גוי אסור מן התורה מ"מ די בחותם אחד כיון דחלב טמא הוא ניכר שהוא ירקרק וא"כ אין לחוש שיחליף כולו או רובו אלא דחיישינן שמא יחליף מעט שאין בו איסור אלא מדרבנן דמדאורייתא מין במינו בטל ברוב. ש"ך ס"ק ח'.

ד. דמדאורייתא בטל עור קיבת הנבלה ברובו ורק מדרבנן לא בטיל בדבר המעמיד וע"כ בחותם אחד סגי.

א. ב. י"א דאף בדברים שצריכים שני חותמות לא אמרו אלא בשולח על ידי נכרי שהשולח אינו עתיד לראות החותם אבל במפקיד שעתיד לראותו די בחותם אחד ^ה כי הנכרי ירא לפתוח גם חותם אחד.

גם אם השולח הודיע לחבירו המקבל על צורת החותם והשולח אמר לנכרי ^ו שהודיע למקבל על צורת החותם די בחותם אחד.

הגה: י"א דלא בעינן ב' חותמות רק בישראל חשוד אבל בנכרי הכל שרי ע"י חותם אחד, ובדיעבד יש לסמוך ^ז על זה.

י"ד סימן קל סעיף ג

ג. יין מבושל ^ח שלנו וכן יין שעירבו עם דברים אחרים כמו דבש ושמן, וכן החומץ שלנו מותר להפקידם אצל עכו"ם בחותם אחד ^ט.

ה. הקשה הש"ך בס"ק י"ג דלקמן בסי' ק"ל סתם המחבר להחמיר כסברא הראשונה וצ"ע, ע"כ. ותימה על דבריו שהרי סתם ויש הלכה כסתם וכאן מר"ן הביא י"א לחלוק כבוד לדבריהם ולהקל כדבריהם בהפ"מ. ועיין בכף החיים אות י"ז וי"ח.

ו. האמירה לנכרי מעכבת אבל האמירה לחבירו אינה מעכבת דדי אם יאמר לנכרי כבר הודעתי לחברי שיש חותם כו"כ מירתת. ש"ך ס"ק ט"ו. כף החיים אות י"ח. ואף בשולח בב' חותמות נכון להודיע לחבירו צורת החותמות. שם בש"ך.

ז. ולבני ספרד אין לסמוך על זה אף בדיעבד ובהפ"מ, כ"כ בשולחן גבוה ס"ק ט"ז. ודוקא בשולח אבל במפקיד יש לסמוך בדיעבד בהפ"מ אף בישראל חשוד. כף החיים אות כ"א.

השולח לחבירו בתוך תיבה אחת בשר וגבינה וחתומה בחותם אחד יש להסתפק אם נאמר כיון שלגבינה מותר בחותם אחד אז הותרה כל התיבה גם הבשר שבה שצריך מדינא ב' חותמות או להיפך גם הגבינה תאסר כיון שהבשר אסור והעלה מרן הראשון לציון בכף החיים אות כ"ב דכל אחד כדינו, ע"ש.

ח. מימרא דרב אשי בגמ' ע"ז דף כ"ט, ועיין בסי' קי"ח.

ט. דאם משום יין נסך לא מנסכים אותו ואם משום חשש שיחליפו אותו כיון שיש חותם אחד לא טורח ומזייף מגמ'.

וכתב הב"י דאפי' יש נקב בכלי שיכול לשתות ממנו אם אינו גדול שיכול להריק ממנו יין לתוך הכלים מותר. ש"ך ס"ק ו'.